

szélességű, min. 5,7 m hosszú szentéllyel rendelkező korábbi templomot azonosítunk a mai épület helyén, melynek szentélyzáródása ismeretlen, a mai szentély alá húzódik. A keletelés és a tisztán törtkőfalazat alapján valószínűsítjük, hogy a 15. sz. végétől emlegetett középkori sűri plébániatemplom maradványai. Keltező értékű leletanyag nem került elő.

Dokumentálás után a padok a barokk kori sávalapokra kerültek vissza, helyükön burkolás nem történt.

FÜLÖP ANDRÁS

457. Súr határa

(Komárom-Esztergom megye) V, Á

2010. október folyamán terepbejárást folytattunk a megye DNY-i szegletében levő Súr község területén. Célunk ezzel új lelőhelyek feltérképezése volt, hiszen közigazgatási határán belül eddig tervszerű régészeti tevékenység nem folyt.

A községtől D-re levő területeket jártunk be a rendelkezésünkre álló 3 nap alatt. Először a már ismert és nyilvántartott *Pogánysánc* (KÖH 76359) lelőhely Árpád-kori mottójának állapotát vizsgáltuk, majd új, Árpád-kori telepjelenségeket rögzítettünk a *Mélyúti-dűlőben* (KÖH 75833). A *Sűri-patak mentén* (KÖH 63302) kora vaskori temető nyomait rögzíthettük: a nagy esőzések alkalmával az egyik földúton vízmosás keletkezett, amely egy ehhez a korszakhoz tartozó urnát vágott ketté. Kora vaskori urnás temetkezést bontottunk ki, amely 7 edényből állt, ebből kettőben találtunk emberi hamvakat.

A leletanyag a tatai Kuny Domokos Múzeumba került.

LÁSZLÓ JÁNOS

458. Szabadegyháza határa

(Fejér megye) Ó, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Szabadegyházán négy új, kisebb kiterjedésű lelőhelyet azonosítottunk (*Felső-dűlő*, KÖH 74077; *Szabadegyházi vízfolyás*, 74081; *Göncsög-dűlő*, 74083). A *Kajdy-tanya* mellett például egy ismeretlen korú temető nyomai kerültek elő a homokos domboldalon (KÖH 74079).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

459. Szakály, Ürgevár-pusztá

(KÖH 76521)

(Tolna megye) Ó

2010. április 26–27-én régészeti megfigyelést végeztünk az Ürgevár-pusztá területén folyó földmunkáknál. A ki-

viteli terv szerint 26 oszlop állítására került sor. Minden oszlop helyén 1×1 m-es szondát készítettünk. Régészeti leletre, jelenségre utaló nyomot a 101–106, 201–208 és 213–218 sz. oszlopoknál nem találtunk. A pusztára vezető út mellett a domb aljában a 209., 210. és 211. sz. oszlopoknál, a korábban lefúrt oszlophelyeknél 30–80 cm mélységben megfigyelt sárga altalaj helyett az átlag 250 cm mély lyukakban végig barna-humuszos, régészeti leletanyagot nem tartalmazó feltöltődési réteget figyeltünk meg. Tekintve ezen terület mélybevágás jellegére ez természetes okokkal nehezen magyarázható. A régészeti leletek hiánya miatt nem bizonyítható, de az irodalmi adatok (Wosinsky Mór) alapján feltételezett bronzkori földvár sáncárka sem zárható ki ezen a területen.

A munkákkal párhuzamosan bejártuk a hálózattól É-ra és K-re eső szántások területét, ahol őskori lelőhelyre utaló edénytöredékeket találtunk, a felszínen pedig a dombot körülölelő sáncárok sötétbarna humuszos betöltődésének csíkja is egészen jól követhető volt. A szondákban tapasztaltak alapján azonban a lelőhely nem méri el a most kiépítésre kerülő vezeték vonalát.

SZABÓ GÉZA

460. Szalánta, Bükkös

(Baranya megye) U, R

2010. augusztus folyamán régészeti megfigyelést végeztünk a Horvát Tranzit gázvezeték-fektetés földmunkái által érintett régészeti lelőhelyeken.

Bükkös (HT-162 lh., KÖH 74683): Augusztus 10–13-án a nyomvonal 181+150 és 181+210 km-szelvényei között dolgoztunk. A lelőhely Szalánta külterületén, egy mélyebb patak völgy fölötti, É–D irányú fennsíkon található, a fennsík az 58. sz. főúttal párhuzamosan fut. A gázvezeték nyomvonalában 298 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 178 m² volt. Mindössze 5 régészeti objektumot tártunk fel, de ebből a néhány gödörből is jelentős mennyiségű leletanyag került elő. A legérdekesebb egy kétosztatú tál töredéke, amely alapján a lelőhelyet a rézkori badeni kultúra időszakába sorolhatjuk.

Bükkös II. (HT-163 lh., KÖH 74685): Augusztus 11–19. között a humuszréteg gépi eltávolítása során több tucat régészeti objektumot azonosítottunk, a további munkavégzést a nyomvonal 181+350 és 181+900 km-szelvényei között leállítottuk. A gázvezeték nyomvonalában 2989 m²-nyi nyesett területből 2350 m² bizonyult régészetileg pozitívnak.

A lelőhely Szalánta külterületén, egy mélyebb patak völgy fölötti, É–D irányú fennsíkon található, a fennsík az 58. sz. főúttal párhuzamosan fut. A lelőhely intenzív, összesen 101 régészeti objektumot tártunk fel, melyek nagy része igen sekély, az altalajba sokszor csak 10–15 cm-re mélyültek. Leletanyagát tekintve klasszikus Baden, és így valószínű, hogy egy lelőhelyet alkot a HT-162-vel.

Bükkös III. (HT-165 lh., KÖH 74689): Augusztus 12–24. között a nyomvonal 182+550 és 182+800 km-szelvényei között 1278 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 837 m² volt. A lelőhely Szalánta Németi nevű településrészéhez közel, egy patak völgy fölötti meredek domb tetején található. A régészeti objektumok nagy része a dombtetőn sűrűsödött, közülük említésre méltó két nagyobb gödörkomplexum, amelyekben jelentős mennyiségű leletanyag volt. A kerámiaanyag alapján a település a neolit–rézkor átmeneti időszakra, ill. ez utánra datálható, ami a lengyeli kultúra III. fázisának felel meg.

Munkatársak: Vadas Livia, Fenyvesi Anita, Németh Réka régésztechnikusok.

LIGNER JÁCINT

461. Szalánta, Kodgrusice

(Baranya megye) Ő

2010. július–augusztusban elvégeztük a Horvát Tranzit gázvezeték-fektetés által érintett régészeti lelőhelyeken a földmunkák régészeti megfigyelését.

Kodgrusice (HT-159 lh., KÖH 74675): Július 24. és augusztus 10. között a nyomvonal 180+150 és 180+300 km-szelvényei között dolgoztunk. A lelőhely Szalánta külterületén, egy mélyebb patak völgy fölötti, É–D irányú fennsíkon található, a fennsík az 58. sz. főúttal párhuzamosan fut. A gázvezeték nyomvonalában 814 m²-nyi nyesett területből 333 m² volt régészetileg érintett. A lelőhelyen 11 régészeti objektumot tártunk fel.

Kodgrusice II. (HT-160 lh., KÖH 74679): Július 26. és augusztus 10. között a nyomvonal 180+430 és 180+565 km-szelvényei között dolgoztunk. A gázvezeték nyomvonalában 765 m²-nyi nyesett területből régészetileg érintett 281 m² volt. A lelőhelyen 6 régészeti objektumot tártunk fel.

Kodgrusice III. (HT-161 lh., KÖH 74681): Július 29. és augusztus 11. között a nyomvonal 180+850 és 180+925 km-szelvényei között dolgoztunk. A gázvezeték nyomvonalában 360 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 270 m² volt. A lelőhelyen 8 régészeti objektumot tártunk fel.

Mindhárom lelőhelyre érvényes, hogy az objektumokból előkerült jellegtelen, rossz minőségű őskori durva kerámia alapján pontosabb kormeghatározás egyelőre nem lehetséges. Előfordulhat, hogy a lelőhelyek valójában egyetlen nagyobb, kevésbé intenzív, de nagy kiterjedésű őskori település részei.

Munkatársak: Vadas Livia, Fenyvesi Anita.

LIGNER JÁCINT

462. Szank, Haladás Tsz

(KÖH 35661)

(Bács-Kiskun megye) Á

A Magyar–Horvát gázvezeték építéséhez kapcsolódó előzetes terepbejárás során azonosított HT-14 jelű

lelőhely Szank község belterületétől É-i irányban található, egy lapályos, szántóként hasznosított területen, a földgázvezeték 33+300–33+500 km-szelvényei között.

2010. február 24. és március 3. között végeztük el a gázvezeték nyomvonala által érintett szakasz megelőző feltárását, 1009 m²-en, 5 m szélességben és 200 m hosszan. A feltárás a lelőhely K-i szélét érintette; É-i és D-i határait a kutatás során sikerült meghatározni, Ny-i irányban a nyomvonalától mintegy 150 m távolsáig folytatódik. Az ásatás során egy szórt telep részletét tártuk: több sekély gödört és néhány K–Ny irányú árkot. Az objektumokból nem került elő lelet, de a humuszolás során előkerült szórvány kerámia alapján az Árpád-kor időszakára datálhatjuk.

Munkatársak: Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Frank Tamás technikusok.

HARGITAI ANDRÁS

463. Szank, Haladás Tsz II.

(KÖH 72667)

(Bács-Kiskun megye) Á

A HT-113 jelű lelőhely a Magyar–Horvát gázvezeték építése során került elő. A géppel végzett árokásás közben egy Árpád-kori település nyomvonalba eső része semmisült meg. Ezt észlelve a munkálatokat azonnal leállították. A terület É-i felében ekkorra már jelentősen, 70–80 cm mélyen túlszedték a mindössze 30–35 cm vastag humuszrétegben lévő Árpád-kori szintet. A helyzetet bonyolította, hogy a területen futóhomokkal elfedett talajréteg található. A szakfelügyelet során a rongálódott felületen jelentősebb számú Árpád-kori edénytöredék és emberi csontok kerültek elő.

2010. március 1–17. között végeztük el a megelőző feltárást. A lelőhely Szank belterületéről É-ra, a Jászszentlászló felé vezető műúttól közvetlenül K-re, az ún. Szemerédi-keresztnél, egy kissé kiemelkedő dombháton található. A terület felszíne lankás dombokkal tagolt futóhomok. A lelőhely É-i része legelő alá, míg a D-i fele szántott részre esik. A feltárást a már kiásott árokszakaszon a 31+850–32+150 km-szelvényben, 300 m hosszú szakaszon végeztük el, 429 m²-en; 12 objektum (13 stratigráfiai egység): 1 épület, 7 gödör és 4 árok került elő. A szelvény É-i részében pár gödör megmaradt alsó része került elő, míg a D-i felében több árokszakasz látott napvilágot. Keltező leletanyagot egyikben sem tártunk.

Az ásatás legizgalmasabb, szakmailag is kiemelkedő jelensége egy félig földbe mélyített épület volt, melynek a nyomvonalba eső része a kivitelezéskor végzett gépi munkálatok során teljesen megsemmisült. Lehetőségünk volt a nyomvonalon kívül eső, épen maradt, nagyjából negyednyi házrészlet feltárására, melyben jelentős számú emberi vázrész került elő, teljesen feldőlt helyzetben. Az épület betöltése helyenként erősen kormos, hamus volt, néhol a padló is egészen vörösre égett. A csontok egy része is erősen meg volt égve. Az emberi vázmaradványok mellől tucatnyi 13. századi